

OULU

ROMMAKONSELÄN MUUTTOLINNUSTO- SELVITYS 2018-2020

15.12.2020

Plana

Aallokas Oy

Sisällys

1 TAVOITTEET JA LÄHTÖKOHDAT	2
2 LINNUSTOSELVITYS	3
2.1 KEVÄTMUUTTO	3
2.2 SYYSMUUTTO	4
3 SUOSITUKSET MAANKÄYTÖLLE	7
4 LÄHTEET	7

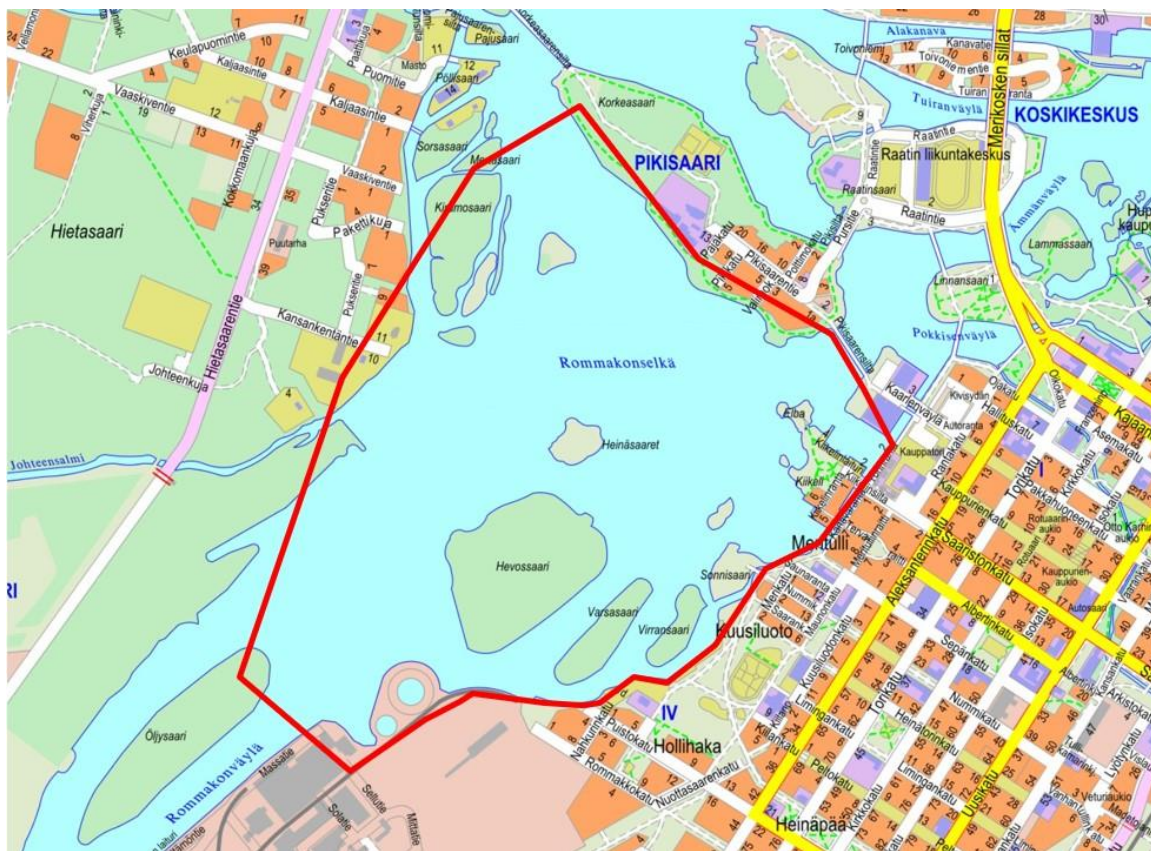
Kansikuva: Merimetsoja Rommakonselällä keväällä 2020 (Esa Aalto)

Opaskartta: Oulun kaupunki, yhdyskunta- ja ympäristöpalvelut

1 TAVOITTEET JA LÄHTÖKOHDAT

Rommakonselän muuttolinnustoselvitys on laadittu asemakaavatyön perusselvitykseksi. Selvityksessä on tarkasteltu Rommakonselällä keväisin ja syksyisin levähtävien muuttolintujen määrää. Selvitysalue kattaa koko Rommakonselän saarineen. Linnustoselvitys sisältää kevät- ja syysmuuttohavaintoja kolmelta vuodelta, joista vuonna 2020 on tehty kattavimmat lintulaskennat.

Linnustoselvityksen laatimisesta on vastannut Plaana Oy, jossa projektipäällikkönä on toiminut hortonomi (AMK) Kirsi Pääkkö. Linnustoselvityksen on tehnyt FT Esa Aalto Aallokas Oy:stä.

Kartta 1. Selvitysalueen rajaus punaisella viivalla opaskartalla (Karttatie 2020).

2 LINNUSTOSELVITYS

Linnustoselvityksen menetelmänä sovellettiin vesilintujen pistelaskentaa (Koskimies & Väisänen 1988), joka toimii myös muutolla levähtävien lintujen laskennassa. Mukana on lisäksi havaintoja keväällä 2019 kahteen kertaan veneellä tehdyistä kiertolaskennoista. Levähtäviä muuttolintuja laskettiin kevätmuuton aikana vuonna 2018 21 kertaa, 2019 30 kertaa ja 2020 35 kertaa. Laskentoihin käytettiin aikaa yhteensä 25 tuntia 28 minuuttia. Syysmuutolla levähtävät linnut laskettiin 11 kertaa vuonna 2018, 2 kertaa vuonna 2019 ja 24 kertaa vuonna 2020. Syyslaskentoihin käytettiin aikaa yhteensä 8 tuntia ja 25 minuuttia. Kullakin laskentakerralla vesialueelle kiikaroitiin vähintään kahdesta pisteestä ja merkittiin ylös kaikki vesi- ja rantalinnut ja muista linnuista isoimmat kerääntymät ja harvinaiset lajit. Kevätmuuton aikana ja vuonna 2020 myös syksyllä pääosa laskennoista tehtiin kiikaroimalla vesialueelle 3-5 pisteestä, jotta myös saarten takana katveessa olevat linnut tulivat paremmin havaituiksi. Tuloksissa raportoidaan kultakin lajilta suurin kevät- ja syyskerääntymä jokaiselta vuodelta ja havainnon päivämäärä.

Uhanalaisuustarkastelussa käytettiin uusinta uhanalaisuusluokitusta (Hyvärinen ym. 2019).

2.1 KEVÄTMUUTTO

Lauhoina talvina Rommakonselällä on sulapaikkoja ympäri vuoden, mikä mahdollistaa talvehtivien vesilintujen esiintymisen. Tammi-helmikuussa 2020 Rommakonselällä havaittiin laulujoutsenia, sinisorsia ja telkkä.

Varsinaisia muuttolintuja alkaa saapua maaliskuulta alkaen. Suurimmat yksilömäärät havaitaan yleensä huhtikuussa ennen jäiden lähtöä laajemmilta vesialueilta. Hitaasti etenevinä keväinä Rommakonselälle kuten muuallekin Oulujoen suistoon kerääntyy enemmän lintuja niiden odottaessa jäiden sulamista muualta.

Kevät 2018 oli selvästi kylmempi kuin 2019, ja vuonna 2020 Oulujoen suisto ei jäänyt pysyvästi ollenkaan, mikä näkyy muuttolintujen erilaisena saapumisena (taulukko 1). Esimerkiksi laulujoutsenia havaittiin vuonna 2020 peräti 116 yksilöä jo 2.4., kun normaali keväinä siihen aikaan saapuvat vasta ensimmäiset yksilöt. Samana keväänä sinisorsia laskettiin 47 yksilöä jo 30.3., kun edellisinä vuosina kevätmuuton huippumäärät olivat yli 2 viikkoa myöhemmin.

Uhanalaisia vesilintuja havaittiin kolme lajia. Vaarantuneista lajeista ristisorsa levähti Rommakonselällä maaliskuussa 2020 ja alueella todennäköisesti pesinyt haapana havaittiin kahdena vuonna pesimäajan alussa kesäkuussa. Erittäin uhanalainen tukkasotka havaittiin 2018 kesäkuussa ja 2020 toukokuussa.

Seurantajaksolla 2018–20 muiden lajien suurimpia laskettuja lukumääriä olivat 18 merihanhea, 9 kanadhanhea, 22 telkkää ja peräti 250 isokoskeloa ja 130 merimetsoa. Merimetsojen määrä näyttäisi olevan vuosi vuodelta selvässä kasvussa. Oulujoen suistossa harvinaisemmista vesilinnuista nähtiin harmaasorsa, lapasorsa ja uivelo.

Petolinnuista merikotka havaittiin saalistamassa Rommakonselällä 11.4.2019. Kahlaajista runsain oli meriharakka, joita laskettiin enimmillään 9 yksilöä. Uhanalaisia kahlaajia ei havaittu, mutta silmälläpidettävistä lajeista kuoveja oli enimmillään 7, valkovikloja 2 ja punajalkavikloja 1 yksilöä. Räyskäkerääntymiä ei tarkasteluvuosina havaittu ja muitakin tiiroja enimmillään vain 8 kalatiiraa ja 2 lapintiiraa.

Lokkeja levähtää Rommakonselällä ajoittain merkittäviä määriä. Vaarantuneita naurulokkeja havaittiin enimmillään 980 yksilöä 30.4.2020 ja erittäin uhanalaisia selkälokkeja 9 yksilöä 21.4.2018. Kalalokkeja levähti 100 yksilöä vappuna 2019. Vaarantuneiksi luokiteltavia harmaalokkeja laskettiin enimmillään 204 yksilöä 6.4.2019 ja merilokkeja 26 yksilöä 30.3.2020.

Varpuslintuja havaittiin melko vähän. Alkukesällä Rommakonselällä havaittiin ruokailevan vähäisiä määriä (1–5 yks.) uhanalaisia haara-, räystä- ja törmäpääskyjä. 19.4.2018 laskettiin 25 västäräkkiä etsimässä hyönteisiä jään reunalta. Rakentamattomissa saarissa saattaa levähtää jonkin verran hyönteissyöjiä, mutta niitä ei mantereelta pysty näkemään. Veneellä tehdyssä kiertolaskennassa 14.5.2019 saarista löytyi peräti 7 Lappiin matkalla ollutta sinirintaa.

2.2 SYYSMUUTTO

Lintujen syysmuutto alkaa jo kesä-heinäkuussa ja jatkuu vuodenvaihteeseen asti. Syysmuutolla Rommakonselällä lintujen laji- ja yksilömäärät ovat tavallisesti pienempiä kuin keväällä (taulukko 2), koska avoimena pysyvät vesistöt tarjoavat vesilinnuille runsaasti ruokailupaikkoja muuallakin pitkälle alkutalveen asti.

Suurimmat syksyiset vesilintuparvet laskettiin 4.11.2020, jolloin sinisorsia oli 60 ja isokoskeloita 102 yksilöä. Uhanalaisista vesilinnuista havaittiin äärimmäisen uhanalainen pikku-uikku joulukuussa 2018. Harvinainen jalohaikara nähtiin 1.9.2020 harmaahaikaran seurassa. Syysmuutolla levähtävien lокkien määrät olivat noin viidennes kevät määristä.

Varpuslinnuista maininnan arvoinen havainto on suuret rastasparvet 26.–27.9.2020, jolloin merivesi oli alhaalla ja pohjalietteitä runsaasti näkyvissä. Tuolloin Rommakonselällä parveili jopa 2000 räkättirastasta ja 100 punakylkirastasta.

Taulukko 1. Rommakonselällä keväinä 2018–2020 levähtäneet lintulajit ja havaitut maksimimäärät päivämäärineen. Uhanalaisuusluokat: EN = erittäin uhanalainen, VU = vaarantunut, NT = silmälläpidettävä.

Laji (uhanalaisuus)	2018 kevätmuutto		2019 kevätmuutto		2020 kevätmuutto	
	yks.	pvm.	yks.	pvm.	yks.	pvm.
Laulujoutsen	29	16.4.	24	11.4.	116	2.4.
Merihanhi	10	19.4.	5	7. ja 10.4.	18	16.4.
Kanadanhanhi			4	11. ja 17.4.	9	16.4.
Ristisorsa (VU)					1	30.3.-7.4.
Haapana (VU)	1	4.6.			1	1.6.
Harmaasorsa					1	8. ja 12.5.
Tavi	6	28.4.	2	23.-29.4.	6	30.4.
Sinisorsa	17	16.4.	15	17.4.	47	30.3.
Lapasorsa	1	28.4.				
Tukkasotka (EN)	1	3.6.			1	8.5.
Telkkä	10	28.4.	22	23.4.	22	14.4.
Uivelo	1	18.1.			1	7.-9.4.
Tukkakoskelo (NT)	2	4.6.	2	14.5.	6	8.5.
Isokoskelo (NT)	8	6.5.	93	14.5.	250	8.5.
Silkkiuikku (NT)					2	1.6.
Merimetso	27	28.4.	110	17.4.	130	30.4.
Merikotka			1	11.4.		
Meriharakka	9	20.5.	4	14.5.	3	23.-24.4.
Kuovi (NT)	1	19.4.-19.5.	7	23.4.	5	30.4.
Rantasipi	1	16.5.	1	4.6.	3	8.-12.5.
Metsäviklo	1	28.4.	1	27.4.	1	30.4.
Valkoviklo (NT)	1	3.6.			2	12.5.
Punajalkaviklo (NT)	1	3.6.				
Räyskä	1	3.6.	1	23.4.	2	5.5.
Kalatiira	3	28.5.	8	14.5.	8	8.5.
Lapintiira					2	30.5.
Pikkulokki			26	17.6.	5	10.6.
Naurulokki (VU)	340	21.4.	600	17.4.	980	30.4.
Kalalokki	30	28.4.	100	1.5.	50	30.4.
Selkälokki (EN)	9	21.4.	3	25.4.	2	30.4.-8.5.
Harmaalokki (VU)	136	16.4.	204	6.4.	154	2.4.
Merilokki (VU)	12	17.4.	17	6.4.	26	30.3.
Törmäpääsky (EN)			1	18.6.		
Haarapääsky (VU)	5	3.6.	1	17.6.	2	10.6.
Räystäpääsky (EN)	1	6.5.	4	18.6.	5	1.6.
Västäräkki (NT)	25	19.4.	1	11.4.-4.6.	2	24.4.
Sinirinta			7	14.5.		
Varis	40	17.4.	20	10.4.	20	26.3.

	2018 kevätmuutto		2019 kevätmuutto		2020 kevätmuutto	
Laji (uhanalaisuus)	yks.	pvm.	yks.	pvm.	yks.	pvm.
Urpainen					30	26.3.

Taulukko 2. Rommakonselällä syksyinä 2018-2020 levähtäneet lintulajit ja havaitut maksimimäärät päivämäärineen. Uhanalaisuusluokat: CR = äärimmäisen uhanalainen, EN = erittäin uhanalainen, VU = vaarantunut, NT = silmälläpidettävä.

	2018 syysmuutto		2019 syysmuutto		2020 syysmuutto	
Laji (uhanalaisuus)	yks.	pvm.	yks.	pvm.	yks.	pvm.
Laulujoutsen	5	4.11.	3	3.10.	4	13.12.
Merihanhi	4	14.8.				
Sinisorsa	1	14.10. ja 3.12.	4	27.10.	60	4.11.
Telkkä			2	10.10.	4	14.7.
Isokoskelo (NT)	10	28.9.	34	27.10.	102	4.11.
Pikku-uikku (CR)	1	2.12.				
Silkkuiikku (NT)					3	1.9.
Merimetso	1	11.9.			2	1.9.
Jalohaikara					1	1.9.
Harmaahaikara					1	18.8.-1.9.
Meriharakka					2	26.7.
Räyskä					2	14.8.
Kalatiira	3	14.8.			4	18.8.
Naurulokki (VU)	7	24.7.			4	1.8.
Kalalokki	4	24.7.			16	11.10.
Harmaalokki (VU)	49	28.9.	2	10.10.	63	27.9.
Merilokki (VU)	2	14.8.	3	10.10.	7	26.9.
Haarapääsky (VU)					6	26.7.
Räystäspääsky (EN)	3	24.7.			16	27.7.
Niittykirvinen					1	15.9.
Keltävästäräkki					1	7.8.
Räkättirastas					2000	27.9.
Punakylkirastas					100	26.-27.9.
Naakka			60	17.1.	50	22.9.
Varis					50	27.9.
Urpainen	10	15.10.	5	14.10.	22	24.11.

3 SUOSITUKSET MAANKÄYTÖLLE

Rommakonselällä linnut suosivat eniten keskiosan matalikoita, jotka ovat niiden näkökulmasta turvallisen matkan päässä ihmistoiminnasta. Alueella esiintyvä lajisto ei ole erityisen ihmisarkaa ja monet linnut ovat selvästi tottuneet ihmisen läsnäoloon. Kaupungin puoleisilla rannoilla saat-
taa päästä tarkkailemaan lintuja hyvinkin lähietäisyydeltä niiden jatkaessa puuhiaan tarkkaili-
joista välittämättä.

Joitakin vesilintu- ja lokkilajeja levähtää Rommakonselällä ajoittain merkittäviä määriä, ja mo-
nelle lajille se on vähintään paikallisesti merkittävä levähdys- ja ruokailualue. Levähdys- ja ruo-
kailupaikkojen turvaamiseksi Rommakonselkää saarineen suositellaan kehitettävän mahdolti-
simman luonnontilaisena ja vältettävän ihmistoiminnan lisäämistä mukaan lukien saarten virkis-
tyskäytön lisääminen. Mahdollinen rakentaminen nykyisen rakennuskannan yhteyteen tai selvi-
tysalueen ulkopuolelle ei todennäköisesti häiritse Rommakonselällä pysähtyviä lintuja millään
tavalla.

4 LÄHTEET

Koskimies P & Väisänen RA: 1988: Linnustonseurannan havainnointiohjeet. – Helsingin yliopis-
ton eläinmuseo, Helsinki. 143 s.

Hyvärinen E, Juslén A, Kemppainen E, Uddström A & Liukko U-M: 2019: Suomen lintujen uhan-
alaisuus – Punainen kirja 2019. – Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus, Helsinki.